

TRENCSENYI LÁSZLÓ

Kukabúvárok az elitegyetemen

Kiért szól a harang? Tesszük fel rendre az immár hagyományos magyarországi „A művelődés hete – a tanulás ünnepe” – rendezvénysorozat előtt. Az életem át tartó tanulás tapasztalt hazai szakember-csoportjai kiváló szakmai diskurzusokat, konferenciákat tudnak szervezni elkötelezettségük tárgyáról, mindig van is mit megbeszélni, öröm is, gond is, siker is, feladat is.

Aztán a tervező beszélgetéseken rendre megrajzoljuk az ünnep „igazi” célcsoportját, megtervezzük, miképp is fogjuk megszólítani a tanulástól – elsősorban társadalmi helyzetéből adódóan – elzárt, kiszorított, távoltartott nehéz sorsú szegényembert, fiatal, idősebbet. Az értelmiség kultúráközvetítő felelősségét keressük mindig programjainkon, lényegében erről szól a diskurzus.

A hazai tanulásünnepi tapasztalatok szerint – mi tagadás – aztán nagyon nehéz megtalálni, megszólítani őket.

Hogyan lehetne hatékonyabb megidézésük? Tesszük fel mindig a kérdést.

Csattanós választ adott tőlünk teljesen függetlenül Éless Béla. A Budaörsi Játékszín vezető rendezőjeként 2008 nyarán színpadra állította a Kukabúvárokat. A darab címe mára elcsépelet szleng-kifejezésnek hat. Az amatőr színjátszó mozgalmak ismerője pontosan tudja, hogy 1971-ben ezt a szót Tatabányán használták először. A hasonló című híres-hírhedt, betiltott-ünnepelt egykori ösbemutató. A városban 2%-ra nőtt a veszélyeztetett gyerekek száma, akikkel találkozni lehetett a lakótelepi házak szeméttárolóiban. A fiatal, lelkes amatőrök annak idején ezen háborodtak fel, s készítettek nagyhatású dokumentumjátékot. Ezt követte a politikai botrány csaknem 40 esztendeje. Az amatőr színjátszás felelőssége szerint tette a dolgát – ébresztette a társadalom lelkiismeretét.

Istenem, 2 %!

Hol vagyunk már ettől? S hol az a bizonyos lelkiismeret?

A tatabányai előadás budaörsi „retrója” – jó előadás volt (el is csapták a színpadra állító direktort utána) nagy hatással volt a kisvárosba látogató nézőkre. A mai előadókban ugyanaz az eltökélt hit lobogott, mint annak idején.

A rendező rendelt még egy darabot az előadáshoz: Szödy Szilárd és Rákóczy Anita szerkesztettek hatásos dokumentumjátékot Hátamon a házam címmel. A remek dramaturgiával valóságos interjúkból építkező darab – Gorkij Éjjeli menedékhelyét idézően – arról szól, hogy mélybe szorult, egzisztenciájuk utolsó morzsáit felélő, a hajléktalanságba zuhant, aluljáró-lakó embertársaink tragédiáik mélyén őrzik humánium-tartalékaikat.

Igen!

Ez a két darab a „Tanulás ünnepe” célcsoportjainak szimbóluma!

Ezért döntöttünk úgy, hogy fontos eseményként az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai-Pszichológiai Karának aulájába hívjuk meg az előadást. Pedagógusjelöltek, andragógusjelöltek s oktatóik közé. (Szociológiai felmérések szólnak arról, hogy felsőoktatásunkban, így kultúráközvetítő értelmiségi szerepre készülő hallgatóink közt elenyésző azok száma, akiknek primer élményük lenne a darabokban ábrázolt világból, védett gyerekkorból és kamaszkorból érkeznek az universitas falai közé, nem is mindig nyitottan szociális elköteleződés iránt. Igen! Őket kell megszólítani a „Kukabúvárok” és a „Hátamon a házam” élményével!

Éless Béla társulatában kiváló partnerre, a Tanulás ünnepére áldozó kormányzati szervezetben támogatóra találtunk¹.

Október 15-re színházzá alakult a Kazinczy utcai épület aulája, az órára igyekvő szorgalmasoknak is feltűnt: valami történik.

Körülültük az előadást, egészen közletről nézhettünk a lelkes és hozzáértő, üzenet-tudatos játszóknak tekintetében. Különösen a Kukabúvárok esetében érződött ez a hatás. Hiszen kortársak álltak, s szóltak kortársakkal szemben!

¹A támogatási pályázatot kiíró Nemzeti Szakképzési és Felnőttoktatási Intézet mellett élvezhettük az ELTE PPK dékánjának segítségét, ill. támogatást nyújtott az Új Helikon Ifjúsági és Oktatási Szolgáltató Bt. Az Éless Béla Társulat méltányos fellépési díjat kért.

Ez a hangulat fokozódott a játékot követő anketon. Az előadók sorra beszámoltak a próbák, a felkészülés során szerzett élményeikről: mit jelentett számukra a találkozás a gyerekszegénység élményeivel. Ők – a fiatal színészek – már ekkorra „túlestek” az azonosulás beavató szertartásain, ezért tudtak olyan hitelesen, meggyőzően szólni.

A szolidaritás gondolata tehát több körben érvényesült ezen a verőfényes őszi napon.

Külön öröm volt számomra, hogy mint az „elitegyetem”, az ELTE képviselőjeként fogadhattam a nézőtéren a józsefvárosi Dankó utcából érkező, már-már „hátrányos helyzetűeknek” tekinthető „wesleys” főiskolások népesebb csoportját is.